

Odpowiedzialność

Teoretyczne wprowadzenie do lekcji

Odpowiedzialność to świadome i dobrowolne podejmowanie czynów, zgodnych z zasadami i normami moralnymi, przy czym niespełnienie tych czynów pociąga za sobą sankcje w postaci: wyrzutów sumienia, poczucia wstydu, przeżywania wobec siebie głębokiego rozżalenia i rozgoryczenia. Poczucie odpowiedzialności jest traktowane jako dowód na dojrzałość psychiczną człowieka. Człowiek odpowiedzialny jest świadomy konsekwencji swojego zachowania, gotowy poniesienia jego skutków. Człowiek dojrzały psychicznie potrafi samodzielnie podejmować decyzje w sytuacjach złożonych. Potrafi też stabilizować uczucia i emocje.

Szczególne zainteresowanie problematyką odpowiedzialności w filozofii nastąpiło po pierwszej wojnie światowej. Chociaż zagadnienie to pojawiało się w filozofii wcześniej, to tragiczne wydarzenia XX wieku skłaniają do gruntownej rewizji poglądów na wartości, sens życia, sens cierpienia, godność człowieka. Podczas, gdy część filozofii skierowała się ku nihilistyczno-dekonstrukcyjnym koncepcjom świata, niektórzy rozpoczęli poszukiwania w filozofii nowego paradygmatu, pozwalającego z innej, pogłębionej o tragiczne doświadczenia, perspektywy spojrzeć na świat i człowieka. Wśród tych koncepcji filozofia odpowiedzialności wskazuje na nowe doniosłe zadanie postawione przed człowiekiem. Tym zadaniem jest właśnie podjęcie odpowiedzialności.

Cele lekcji

Cel ogólny: Omówienie zagadnienia odpowiedzialności.

Cele szczegółowe: **uczeń wie**, czym jest odpowiedzialność i dojrzałość psychiczna;

uczeń rozumie, dlaczego tak istotne jest zagadnienie odpowiedzialności w życiu człowieka;

uczeń potrafi w filozofii wskazać na koncepcje podejmujące zagadnienie odpowiedzialności;

postawy – kształtuje postawy podejmowania odpowiedzialności.

Metody dydaktyczne zastosowane na lekcji: metoda refleksyjna, metoda problemowa, można zaprojektować prace w grupach lub burzę mózgów (ćw. 65); metoda gier, rozsypanka zdaniowa (ćw. 66).

Bibliografia:

H. Jonas, *Etyka odpowiedzialności*, Kraków 1996;

J. Filek, *Filozofia odpowiedzialności XX wieku*, Kraków 2003.

Ćwiczenie 65

W czym przejawia się postawa człowieka odpowiedzialnego i nieodpowiedzialnego?

Człowiek odpowiedzialny to: .....

.....

.....

Człowiek nieodpowiedzialny to: .....

.....

.....

Ćwiczenie 66

H. Jonas w swojej pracy *Etyka odpowiedzialności* zaproponował dwa jej rodzaje. Poniższe określenia podziel na dwie grupy, które będą opisywały dwa rodzaje odpowiedzialności.

1. Dotyczy popełnionych czynów.
2. Odpowiedzialność formalna.
3. W przypadku spowodowania szkody odpowiedzialność ta nakłada na sprawcę obowiązek zadośćuczynienia.
4. Nie polega już na zdawaniu rachunku *ex-post-facto*, nie ma na uwadze tego, co się już uczyniło, lecz to, co dopiero jest do uczynienia.
5. Odnosi mnie ostatecznie do mnie samego, jest „moją sprawą”.
6. Odpowiedzialność materialna.
7. Odpowiedzialność negatywna.
8. Nie pojawia się w konsekwencji jakiegoś mojego czynu, lecz do czynu dopiero zobowiązuje.
9. Odpowiedzialność pozytywna.
10. Zobowiązuje do podjęcia określonych czynów.
11. Ma przede wszystkim wymiar relacji do kogoś innego.
12. Podmiot odpowiedzialności – czyli ten, który jest władny, w którego mocy jest przyjść z pomocą – postrzegając swą odpowiedzialność, przeżywa coś w rodzaju zobowiązania.
13. Nie wyznacza działaniu żadnych celów.
14. Źródłem poruszenia nie jest sama odpowiedzialność, lecz dobro bytu i wynikająca zeń powinność jego zachowania i jego wspomaganie.
15. Ufundowana jest w szkodzi, która – nawet kiedy jest mimowolna – domaga się zadośćuczynienia, albo w przewinie czy wręcz w przestępstwie, które domaga się ukarania.
16. Nie ma możliwości mówienia o działaniach nieodpowiedzialnych.
17. Klasyczna odpowiedzialność cywilno-prawna.

Odpowiedzialność	Odpowiedzialność .....